

ان عربی

بزرگ عالم عرفان نظری

کاظم محمدی

مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: محمدی، کاظم، ۱۳۴۰ -

عنوان و نام پدیدآور: ابن عربی بزرگ عالم عرفان نظری / کاظم محمدی.

مشخصات نشر: کرج: نجم کبری.

مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص؛ ۱۴×۲۱ س.م.

فروست: مشاهیر عرفان و فلسفه؛ ۱.

شابک: ۷-۰۲-۲۹۰۵-۹۶۴-۹۷۸

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی.

Kazem Mohammadi. Ibn Arabi islamic theoretical gnosis.

یادداشت: چاپ قبلی: نجم کبری، ۱۳۸۶ (با فروست).

یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۳۹] - ۱۴۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.

یادداشت: نمایه.

موضوع: ابن عربی، محمدبن علی، ۵۶۰-۶۳۸ق. -- نقد و تفسیر

موضوع: Ibn al - Arabi -- Criticism and interpretation

موضوع: عارفان -- قرن ۷ق.

Mystics -- 13th century

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ م ۲ الف / ۲۷۹ / ۲ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷ / ۸۹۲۴

شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۱۱۹۸۲

www.ketab.ir

نام کتاب: ابن عربی بزرگ عالم عرفان نظری

نویسنده: کاظم محمدی

انتشارات: نجم کبری

چاپ و صحافی: ناژو

تیراژ: ۲۰۰

چاپ اول: ۱۳۸۶

نوبت چاپ: ششم ۱۴۰۲

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۰۵-۰۲-۷

ناشر بقره البرز در سال ۱۳۹۴ و ناشر بقره زنان در نهمین همایش بانوان ناشر در سال ۱۳۹۶

فهرست

۹	مقدمه
۱۳	شرح زندگی و تحصیلات ابن عربی
۱۳	ولادت
۱۵	پدر و مادر
۱۷	دایی و عمو
۲۰	آموزش‌ها
۲۵	اجازات
۲۹	ابن عربی و ابن رشد
۳۳	سفرها
۴۰	همسر و فرزندان
۴۴	مشایخ و اساتید
۴۶	ابوالعباس عربی
۴۹	ابومدین غوث تلمسانی
۵۴	فاطمه قُرطبی

۶ * ابن عربی

۵۷

نوشته‌ها

۶۰

الفتوحات المکیه

۶۲

فصوص الحکم

۶۸

آثار دیگر

۷۰

ابن عربی و قرآن

۷۳

سلوک و حالات شیخ

۷۷

ابن عربی و عارفان سلف

۷۷

ابویزید بسطامی

۷۹

ذوالنون مصری

۸۰

حسین بن منصور حلاج

۸۰

سهل بن عبدالله التستری

۸۱

ابراهیم بن ادهم

۸۱

رابعه عدویه

۸۲

ابوالقاسم جنید بغدادی

۸۲

ابوبکر شبلی

۸۳

عبدالقادر جیلانی

۸۳

ابوالقاسم عبدالکریم بن هوازن القشیری

۸۴

ابوحامد امام محمد غزالی

۸۴

عمرو بن عثمان مکی

۸۵

ابوسعید خراز

۸۵

ابن سماک

۸۶

ابوسلیمان دارانی

۸۶

ابومحمد رویم

۸۶

ابوعلی دقاق

۸۷

ابوطالب مکی

۸۸

حکیم ترمذی

فهرست * ۷

۸۹	حالات شیخ
۹۹	آراء و عقاید
۹۹	محبت و عشق
۱۰۴	آفرینش جهان هستی
۱۰۷	وحدت وجود
۱۰۹	انسان کامل
۱۱۳	عبادات و شریعت
۱۱۷	موافقان و مخالفان ابن عربی
۱۱۷	موافقان
۱۱۷	امام فخر رازی
۱۲۱	شهاب الدین سهروردی
۱۲۲	شیخ سعدالدین حموی
۱۲۳	شعرانی
۱۲۴	قاضی نورالله شوشتری
۱۲۴	شیخ بهایی
۱۲۵	شیخ فخرالدین عراقی
۱۲۶	شاه نعمت الله ولی
۱۲۶	شیخ عبدالرزاق کاشانی
۱۲۷	شیخ صدرالدین قونوی
۱۲۸	مخالفان
۱۲۸	ابن تیمیه
۱۲۹	علاءالدوله سمنانی
۱۳۱	برهان الدین بقاعی
۱۳۲	سید حیدر آملی
۱۳۲	مقدس اردبیلی
۱۳۳	علامه مجلسی
۱۳۴	شیخ احمد احسانی

تحقیق و جستجو در احوال و احوال عرفان و اهل سلوک از لذت‌بخش‌ترین کارهای ممکن برای محقق عرفان و تصوف است. و این به چندین دلیل می‌تواند باشد، یکی از این بابت که اینان به معرفت عرفانی و کشف و شهودی رسیده‌اند که بسیاری از پرده‌ها و حجاب‌های راه از برابر دیدگان‌شان به کناری رفته، چیزها دیده‌اند و به جاهایی رسیده‌اند. هم از این جهت که اینان از رشدیافتگان سلوک معنوی و عرفان الهی هستند و در کشف رمزهای دینی و تأویل آیات قرآنی گام‌ها برداشته‌اند و در فهم بهتر کتاب خدا مؤثر بوده‌اند، و هم از این بابت که آنان در زمره اولیای الهی و مردان خدا هستند و همین نکات می‌تواند اسباب شوق و وجد همه کس به ویژه اهل تحقیق را از برای ذکرشان فراهم سازد.

برخی از ایشان جزء کسانی هستند که می‌توانند برای عصر ما و نسل جوان ما الگویی مثبت و سازنده در جهت سلوک عینی، عملی، انسانی و اجتماعی باشند، زیرا که خود آنان در جمع زیسته و از برای رشد زمان و جامعه خود کوشیده‌اند. شاگردان و مریدان صالح و سالم پرورده‌اند. حاکمان را نصیحت و اصلاح کرده‌اند و در بسیاری موارد از خطاها و ظلم‌هایشان کاسته‌اند و بسیاری از سرگشتگان را به دین الهی جذب و علاقه‌مند کرده‌اند.

انسان وقتی به کسانی چون سلطان العارفین بایزید بسطامی، سهل بن عبدالله تستری، شیخ ابوالحسن خرقانی، پیرولی تراش نجم‌الدین کبری، شمس‌الدین ملکداد تبریزی و مولانا جلال‌الدین محمد مولوی و خیل کثیر عارفان و صوفیان راستین می‌نگرد که چگونه زیست کرده و چه‌سان با مردم و خدا زندگی و سلوک کرده‌اند، مایل می‌شود که به ایشان بگردد، هرچند که نتواند چونان ایشان سلوک کند و به مانند آنان زیست نماید، اما وجودشان و راهشان را موافق ذوق راستین قلبی می‌یابد و کشش باطنی را به ایشان حاضر و مایل می‌بیند.

عارفان جزء معدود افراد دانای دین به حساب می‌آیند. فهم قرآن که مبنای سلوک عرفانی است در بسیاری از ایشان حاصل شده و باب فضل و توفیق و فیض الهی برای آنان گشوده گشته است از عمده اسباب جذب اهل تحقیق به سوی ایشان همین فهم دین و قرآن و درک سخن رسول خدا (ص) و سیر و سلوک عملی براساس این فهم است. عارفان با فهمی که از مکاشفه اسرار دارند، می‌توانند کلام خدا را به انسان منتقل کنند و در آدمی تحوّل ژرف بیافرینند، تحوّل که نسل امروز ما محتاج آن است و جوان پرشور ما در اشتیاق یافتن آن.

رمز تأثیر‌گذاری عارفان بر جوامع بشری آن است که ایشان خود متحوّل شده از کلام الهی‌اند و از شراب عرفانی و مائده‌های سماوی محبت و سیراب گشته‌اند و این همه اسباب تأثیر‌گذاری بر دیگران را فراهم آورده است. به راستی کیست که احوال سالکان واصل و جویندگان کامل سلوک را بشنود و بخواند و به ایشان متمایل نباشد؟ کیست که عشق کم‌نظیر عارفان را در حوزه مرید و مراد و عاشق و معشوقی، چون مولانا و شمس بخواند و متأثر نباشد و حالی خوش‌بیدیشان ننشیند، یا از سلوک شگرف کسانی چون بایزید بسطامی، نجم کبری، سعدالدین حموی و ابن عربی متحوّل نگردد.

عارفان اسباب راستین کشش خلق به سوی خالقند، وجودشان رحمت و برکتی برای جوامع بشری است و در حقیقت قطب تعادل جامعه انسانی به حساب می‌آیند. دیدن ایشان و خواندن احوالشان و ذکر اقوالشان موجب راستکاری و تمایل باطنی قلب به سوی خدای حکیم و جهان‌آفرین است. راقم نیز براین است که طی مجلّداتی چند سیمای راستین برخی از این مردان الهی و

عارفان ربّانی را برای نسل جوان و پرشور امروز ترسیم نماید و همه امیدش آن است که در اینکار توفیق شایسته یابد و در جوانان مشتاق و فهیم این مرز و بوم تأثیر بایسته بگذارد. امید آن دارد تا زندگی، اندیشه و سلوک تعدادی از عارفان و سالکان الی الله را به رشته قلم بکشد و نسل جوان را با چهره باطنی، سلوک معنوی و شخصیت استثنایی ایشان آشنا سازد. کتاب نخستین این مجموعه، شرح حال عارفی کم نظیر و دانشمندی بزرگ از این دسته است. عارفی تأثیرگذار با نام شیخ اکبر محیی الدین ابن عربی.

ابن عربی شخصیتی استثنایی در جهان عرفان اسلامی است، با آنکه عارفی غربی است اما به اندیشه های حکمی و عرفانی شرق بسیار نزدیک است و از ایشان نیز بسیار تأثیر گرفته و بسیار هم تأثیر گذاشته است. او عارفی است که قرآن را به خوبی می شناسد، با تفسیر و تأویل آن تا حد بالایی آشنایی دارد، اجازات زیادی در نقل روایت و حدیث و فقه دارد، و غیر از این نیز در همه علوم انسانی و اسلامی مهارت و چیزگی نشان داده است، بی راه نخواهد بود اگر او را ادیب، شاعر، عارف، صوفی، مفسر، محکّم و محدّث بخوانیم. کثرت آثار مکتوب او نشانگر تلاش پیگیر و گسترده او در ثبت وقایع و حالات روحی خود و معرفی موقعیت زمان و مکان، و عارفان و بزرگان در آن خود است. به هر جهت با آن که او عارفی غربی است اما برای همه کسانی که مشتاق عرفان و تصوف شرقند بایسته و شایسته است که با آرا، احوال، سلوک و زندگانی او آشنا شوند، به ویژه با تحوّل که او در عارفان و آثار مکتوب و سلوک شریفان به جای گذاشته است.

در این کتاب که برای جوانان و به زبان بسیار ساده نوشته شده قصد به اختصار است و نهایت سعی مبذول این شده که لب لباب اندیشه، سلوک و نحوه زندگانی شخصیت مورد نظر ثبت شود و از هرگونه سخت نویسی و اطالة کلام پرهیز شود، لذا کلمات مرسوم و اصطلاحات خاص نویسندگان تصوف و عرفان کم تر در آن دیده می شود تا خوانندگان محتاج شروح عرفانی و فرهنگ های صوفیانه نشوند.

در همین آغاز اوّلین اثر از این مجموعه باید از همه دست‌اندرکاران چاپ و نشر آن قدردانی کرده، برای ایشان و این راقم، جهت انجام بهینه آن فضل و فیض مدام را از خدای منان طلب کنم؛ باشد که انجام آن خدمتی شایسته و درخور برای فرهنگ گسترده این کشور و هم برای جوانان پرشور و فهیم این مرز و بوم به حساب آید.

و هو الولی الحمید

کاظم محمدی

تابستان ۸۱